

Sisäänpääsy- tutkinto.

Kävelen paperikassi kainalossa rantaan päin. On kesäkuun ensimmäinen päivä ja tuuli on lempeä. Kovin on paljon kansaa Pakkahuoneenkadulla ja pikkuväkeäkin isineen, äiteineen. Varsinkin on parveilua keskikoulun kulmassa. Silloin kuulen pari sanaa, jotka saavat mielikuvitukseni liikkeelle . . .

20 vuotta sitten olin suhteellisen pieni napero. Mielikuvitukseni silmin voim nähdä itseni tuona samaisena kesäkuun ensimmäisenä päivänä 19 . . . Äidin kanssa, eipä ilmankaan ja isä on konttorissaan, kävelen Pokkitorrmälle, missä on iso koulu. "Iso koulu" sen ainoa nimi siihen saakka on ollutkin. Se on juhlallinen laitos ja päivä on tärkeä, hyvät ihmiset kuinka tärkeä se onkaan! On kuin maine ja kunnia riippuisi siitä. Tulevaisuus — sitä nyt ei senikäinen poika osaa ajatella, hän elää vain nykyhetkessä. Siinä onkin elämistä aivan tarpeeksi.

Pihalla on paljon väkeä, mutta vielä enemmän sitä on isossa viileässä aulassa, jossa on kopiseva kivilattia. Vanhempia istuu siellä lapsineen, toiset kuljeksivat ympärillä käytäviä. Kukaan ei uskalla paljoa puhua. Tuo setä tuolla on rehtori. Äitini nyökkää sinne päin. Huh-huh! Ei kait hän kysele minulta mitään.

Minkälainen puku minulla on? Aika mies ei sitä enää muistaisikaan, elleivät hyvät veljet olisi monia kertoja muistuttaneet Minulla on kovat kaulassa! Sen he, ystävät, ovat monta kertaa minulle sanoneet ja nauraneet. Olin kuulemma juhlallisen näköinen. Varmaan tuollainen isohko valkea kaksinkertainen kaulus ja siinä ehkä oikein rusetti. Kuinka kankaalta ja juhlalliselta olenkaan mahtanut näyttää maalta tulleiden uusien tovereitten silmissä! Mutta en muista siitä vaivautuneeni, sitä enemmän juhlallisuudesta, joka kaikkialla vallitsi ja epävarmuuden tunteesta. Osaisinko vastata?

Sitten tulee vuoro ja minut vietään isoon luokkahuoneeseen, jossa istuu kymmeniä poikia, totisen, mutta toisaalta kujeellisen näköisinä. Eniten kiinnostaa minua luokkahuoneen seinällä oleva isokokoinen kohokuvakartta, ihan luonnonvärinen. Siinä näkyvät erikoisen selvinä kaikki vesistöt. Huomaan sen erikoisesti syystä, että mieleni on täynnä vesistöjä, Suomen vesistöjä, joita olen viimeisen viikon tankannut. Ne ovat kait vaikeimmat kaikista, mitä eteeni on tullut. Sellaista karttaa luulen siitä saakka haaveilleeni kotiani, mutta yhä se on sitä paitsi, kotini.

Paljon muuta mahtaa tapahtua ennenkuin kaikki on selvää, mutta eräänä iltana kävelen sitten Kirkkokatua kotia, taas äidin kanssa. Vastaan tulee tuleva voimistelunopettajani, mainitaan myös luutnantiksi, mikä nostaa huomattavasti hänen arvoaan. Hän taputtaa päälle ja tuumaa, että nyt sinä sitten olet lyyseolainen . . .

Sana jää soimaan korvissani. Lyseolainen ja sitten lyseolaisen lakki . . .

Se oli sitä aikaa

Kun olen kalat saanut en malta olla pistäytymättä vanhaan koulun. Näkymä on sama kuin 20 vuotta sitten. Isiä ja äitejä poikineen, juhlallista ja hiljaista. Eräessä luokassa istuu parvi poikia valmiina tenttaviksi. Eräs isä menee luokkaan ja kuiskuttaa joltain pojan korvaan. Muistan äsken kuulleen pihalla, kuinka rouva sanoi miehelleen, että mene nyt ja sano Paavolle, että äiti käski sanoa näin. Naurattaa, olisiko hän sekini niistä vesistöistä . . .

Rehtori, toinen kuin silloin, vii lahtaa opettajahuoneen vihreä-verkaisen pöydän takana.

Kierrän koko koulun, hieman samalla tavoin arkaillen kuin silloin, ja poistun kuin pienestä juhlasta kesäauringon valaisemille kaduille.